

Giedra,
dieną 82°, naktį 66
Saulė teka 5:40, leidžiasi 8:15

7c

NAUJIENOS

THE LITHUANIAN DAILY NEWS

The First and Greatest Lithuanian Daily in America
NAUJIENOS
The Lithuanian Daily News
Published by The Lithuanian News Publishing Co., Inc.
1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill.
HAYMARKET 1-6100
Over One Million Lithuanians In The United States

VOL. XLV.

Price 7c

Chicago, Ill.

Pirmadienis, liepos- July 28 d., 1958 m.

Kaina 7c

176

NAUJASIS JAV SATELITAS TIRIA RADIACIJĄ

ALBINAS GUMBARAGIS URUGVAJUS KOMUNISTŲ CENTRAS

Amerikos politikų ir daugelio valdžios vyrų vis atidžiau nukreipiamas akys į Urugvajų, kaip įtartiną politikos centrą.

Visos pasaulio spaudos skiltyse vis dažniau minima Urugvajaus sostinė Montevideo, kaip kaskart dažniau pasireiškiantis komunistų centras Lotynų Amerikoje.

Kaipgi tikrenybėje yra? Nė vienos Lotynų Amerikos valstybių konstitucija suteikia tokias plačias spaudai susirinkimams ir žodžiui teises, kaip Urugvajaus.

Todėl daugelį metų veikusi komunistų centrui, skirtam Lotynų Amerikai Meksikoje, jos respublikos prezidentui Ruiz Cortinez, paskutiniu metu ėmus komunistus gniaibyti ir jų veiklą sijoti, visas vyriausiasis sovietinis štabas buvo atkeltas į Urugvajų ir dabar Montevideo miestas jau yra paverstas raudonosios programos centru.

Nors vietos komunistų partija yra viena iš mažiausių politinių partijų visame krašte, o Montevideo vos priskaito apie 1000 narių, vienok, jų spauda yra gausia.

Tūkstantinis tiražas knygų, žurnalų, dešimtys savaitraščių, neapskaičiuojamas skaičius brošiūrų, plakatai įvairiausios agitacijos tikslams, kurių dalis palieka Urugvajų, bet tonų tonos išsiuntinėjamos į visas Lotynų Amerikos valstybes, ypatingai tas, kur komunistinė veikla yra varžoma.

Be to, jie leidžia vieną dienraštį, kuris duoda šimtus, tūkstančių pezu deficitą ir metus, turi nuolatines radijo valandas.

Iš kur gaunamos pajamos tokiai gigantiškai propagandai kurstyti neramumus ir perversmus, jei Urugvajaus komunistų partija yra viena iš neturtingiausių.

Bet Urugvajus palaiko diplomatinius ir komercinius ryšius su Sov. Rusija. Čia veikia sovietų ambasada, konsulat, prekybos departamentas ir kelios sateličių pasiuntinybės su labai gausiu personalu, išlaikant kelis diplomatinis rūmus, o taip pat užimant puikias privačias rezidencijas, tuo metu, kai Urugvajus Maskvoje teturi vieną ministrą ir vos tris keturis valdininkus.

Čia antra desproporcija vaizdžiai rodo, kam Sov. Rusija užlaiko tokį didelį diplomatinį korpusą Urugvajuje, jei Urugvajų užtenka tik kelių asmenų.

Todėl tvirtinama, kad Sov. Rusija, be diplomatinės ir komercinės misijos, turi kitą unitą, — viena iš juodžiausių.

Kodėl? Daug čia yra raudonos propagandinės literatūros, kuri, nors Montevideo antspaudu pridengta, nėra Urugvajuje spausdinta. Laikantis internacionalių formalių, negalima patikrinti Sov. Rusijos, nei Čekoslovakijos, nei Rumunijos diplomatinių čemođanų, kurie ateina į Montevideo vienas po kito, o vėliau iš čia išeina į kitas Lotynų Amerikos valstybes.

Dažnai Maskvos agitatoriai teisinga, kad Sov. Rusija turi labai didelius komercinius ryšius su Urugvajumi, todėl tam reikalinga ir atitinkamo personalo skaičius, bet tai absurdas.

žvilgtelėjime nors trumpai, ką rodo paskutiniai 1957 metų duomenys.

Sov. Rusija importavo už 277,200, eksportavo už 1,781,900, turi Urugvajuje diplomatų 25 su 60 valdininkų.

Anglija importavo už 25,653,500; eksportavo už 20,656,500; turi Urugvajuje 11 diplomatų su 32 valdininkais.

JAV importavo už 55,720,100; eksportavo už 42,455,800; turi Urugvajuje 21 diplomatų su apie 45 valdininkais.

Vakarų Vokietija importavo už 22,873,600; eksportavo už 8,934,200 ir turi 7 diplomatų su 20 valdininkų.

Kaip matome, tiek Anglijoje, tiek JAV ir Vakarų Vokietijoje yra padariusios didesnes apyvartas su Urugvajumi ir daug mažesniu diplomatinio personalu negu Sov. Rusija.

Šie ir kitų duomenys rodo, kad sovietinės propagandos mašinų motoras Lotynų Amerikoje yra Urugvajuje, todėl nenuostabu, kad užsienis ima pareikšti vis didesnį nepasitikėjimą šio krašto vyriausybės pasyviam nusistatymui ir sukelia abejonių, kad įsigalins raudonajai bacilai, turės ji užtektinai pajėgų ją sulaikyti.

Tuo metu, kol Urugvajus dar negalvoja pakeisti kai kuriuos krašto konstitucijos paragrafus, kuriais sovietinei veiklai būtų apkarpyti sparnai, yra išnaudojama auksinė proga Montevideoje turėti Generalinį Komunistų Centrą Lotynų Amerikoje. Montevideo, R. O. U.

Žuvo JAV aviacijos žvaigždė Kincheloe

LOS ANGELES. — Aviacijos kapitonas Iven Kincheloe, 30 metų amžiaus, žuvo šeštadienį lėktuvo katastrofoje skrendant sprausminiu lėktuvu F-104 Starfighter.

Jo sugedęs lėktuvas buvo žemai, kai jis paskutinę akimirą išsoko parašiutu. Parašiuotas neatsidarė, garsusis lakūnas žuvo.

Kpt. Kincheloe buvo parinktas ir treniravosi labai svarbiu uždaviniu skristi raketiniu erdvės lėktuvu X-15. Šis lėktuvas dar tobulinamas. Jo greitis ir aukštis maža kuo skirsis nuo raketos. X-15 skris 4,000 mylių per valandą greičiu ir iki 100 mylių aukščio.

Kpt. Kincheloe buvo pasaulinio aukščio čempionas. Eksperimentiniu Bell X12 lėktuvu jis prieš 2 metus pakilo iki 126,200 pėdų aukščio.

30 kareivių nudegė rankas nuo asfalto

Viršila įsakė jiems gulti

FT. CHAFFES, Ark. — Drausmingas viršila, išėjęs į žygį su būriu naujokų, įsakė jiems gulti ir kelti ant asfalto, kad įvairių naujokams drausmės.

Kareiviai gulė į įkaitusį asfaltą, remdamiesi rankomis ir vėdėlėmis. Iš būrio 30 kareivių nudegė rankas.

Viršila Roy Cobb, 29 metų, laikomas kareivinių arešte. Jo viršininkai jį laiko labai geru naujokų mokytoju. Bet armijos teismas gali jį vistik nušalinti, nors simboliškai.



Asmenys, kurie vadovauja Amerikos ginkluotoms jėgoms Libane, susitinka su Libano armijos vadu. Jie yra (iš kairės į dešinę): admiralas James L. Holloway, Amerikos ginkluotų jėgų vadas; Brig. generolas Sidney S. Wade, Amerikos marinų vadas; Amerikos ambasadorius Robert M. McClintock ir generolas Fual Shebab, Libano armijos vadas.

MACMILLANAS IR CHRUSČEVAS NORI JAV NESUVALDO SSSR SKUBIOS VIRŠŪNIŲ KONFERENCIJOS

De Gaulle galvojimas artimesnis Eisenhoweriui

WASHINGTONAS, D. C. — Šį savaitgalį visi trys Vakarų dieji (Amerika, Anglija ir Prancūzija) pasiuntė atsakymus Nikitai Chrusčevui ir jo reikalaujamą pripažinti Rusiją Vidurinių Rytų politikos partneriu, suaukiant tuo reikalą viršūnių konferenciją Saugumo Taryboje.

Anglų ministras pirmininkas Macmillan iš vienos pusės nukalbėjo, kaip prez. Eisenhoweris, kad tokia konferencija turi organizuoti Saugumo Taryba ir jos padengia pagal Saugumo Tarybos nuostatus. Iš kitos pusės jis papylė vandens ant Chrusčevu malino, kad Saugumo Taryba su vyriausybės vadais būtų susaukta, kaip galint greičiau.

Chrusčevas, reikalaujamas skubios konferencijos, turi aiškų tikslą. Jis bijosi, kad "gaisras Viduriniuose Rytuose" (Amerikos kariuomenės išlaipinimas Libanone ir anglų Jordanijoje) gali greit užgesti, kad krizė gal susitvarkyti ir be Saugumo Tarybos bei Chrusčevu pagalbos.

Bet britai, skatindami kaip galint greičiau važiuoti į New Yorką tik kenkia Amerikai. Eisenhoweris reikalavo ir tebereikalauja, kad kaip Rytų-Vakarų bendrajai viršūnių konferencijai, taip ir konferencijai Vid. Rytų klausimu būtų duota laiko pasiruošti.

De Gaulle šaltčiausias

Už šaltuosius anglius nepalyginamai šaltesnis yra Prancūzijos premieras gen. De Gaulle.

Savo atsakyme Chrusčevui De Gaulle iškritikavo jo nusistatymą veržtis deryboms į New Yorką, Saugumo Tarybos būstinę.

Prancūzijos premieras laiko New Yorką nepatogiausia vieta žygiuoti arabų-žydų, vakariečių komunistų problemas Vid. Rytuose šiame didmiesty, kur veikia stiprios rasinės, tautinės ir mažumų grupės, kurios nori paveikti didžiųjų problemų sprendimą.

De Gaulle pasiūlė konferuoti Genevoje ar kurioje kitoje patogioje Europos valstybėje. Bet kai Macmillan reikalauja, kaip ir Chrusčevas, šaukti konferenciją New Yorke, o prez. Eisenhoweris, kad ir nenoriai, bet vis tiek pritaria, turės nusileisti ir De Gaulle.

JAV nesuvaldo SSSR propagandos namie

Ambasada platina atsisaukimus prieš Jungtines Valstybes

WASHINGTONAS, D. C. — Kai kurie kongreso nariai reikalavo prez. Eisenhowerį išvairyti SSSR besisąjūsių ambasadorių Menšikovą, kai šis ėmė siųsti propagandinius raštus kongreso nariams, norėdamas juos sukirsti prieš savo vyriausybę.

Valstybės sekretoriaus padėjėjas Murphy buvo pasiūkęs Menšikovą ir ir priminė, kad užsienio diplomatinei atstovybei neprideru vartyti tokią propagandą ir kiršinti vieną valdžios dalį prieš kitą (kongresą prieš prezidentą).

Šie įspėjimai, matyti, nei kiek nepaveikė įžulios Sovietų diplomatijos. Jų atstovybė Washingtono tarp kita išplatino savo "profesinių sąjungų atsisaukimą" į pasaulio darbininkiją kovoti išvien prieš Ameriką ir Angliją Viduriniuose Rytuose.

Atsisaukime sakoma, kad "taika myl žmones išardys agresorių kriminalinius planus".

Greit šaus į mėnulį

LOS ANGELES. — "The Times", vietos dienraštis rašo, kad aviacija rugpjūčio mėn. paleis pirmąją raketą, kuri turi pasiiekti mėnulį.

Rugpjūčio mėn. 17 dieną mėnulis bus arčiausia žemės ir šį atstumą raketa galėtų padaryti per pusruties dienos (221,463 mylias).



Valst. pasekr. Robert D. Murphy išskrenda iš Washingtono į Libanoną "daryti viską taikai ir ramybei atstatyti". Prez. Eisenhower paskyrė jį prie Libanono vyriausybės "specialiu politiniu atstovu".

EXPLORER IV YRA KIEK DIDESNIS UŽ PIRMUOSIUS TRIS "MĖNULIUS"

Jame sudėti nauji ir toboli mokslo instrumentai nustatyti radioaktyvumą pakeliui į planetas

CAPE CANAVERA, Fla. — Naujas Amerikos satelitas, paleistas šeštadienį armijos didžiaja raketa Jupiter-C, yra skirtas ištirti, ar radiacija erdvėje yra tokia stipri ir pavojinga, kad keliotą mėnulį, marsą ir kitas planetas tenka laikyti neįgyvendinamomis arba tolimos ateities svajonėmis.

Vakarų Vokietija pripažins Iraką

Dulles tarėsi su Adenaueriu

BONA, Vokietija. — Valstybės sekretorius Dulles, vykdamas į Bagdado pakto konferenciją Londone, užsuko į Boną išsikabėti su kancleriu Adenaueriu bei jo užsienio reikalų ministru von Brentano apie Vidurinių Rytų problemas.

Aerodrome, kad ir lietui lyjant, pasirodė kancleris Adenaueris su dideliu skėčiu. Prie keturių akių, gal būt, kad ir stipriai pasiginėta. Vokietija yra nepatenkinta Amerikos intervencija Libanone, kaip ir anglų Jordanijoje. Bet oficialioji Bonos politika reikalauja šių žygių pateisinimą.

Kaip atpildą už Vokietijos prekybos reikalų pabloginimą arabų šalyse, gal būt, ji gaus iš Amerikos sutikimą būti pirmąją Vakarų šalį, kuri pripažins revoliucinę vyriausybę Irake.

Irake naujasis premieras gen. Kassem stipriai dirba už išgavimą Vakarų valstybių pripažinimą. Jis irgi yra nusizūrėjęs į Vokietiją, kaip į pirmąją šalį, kad priešingu atveju Irakas pripažins Rytinę Vokietiją nepriklausoma valstybe.

Arabas nušovė jankį

BEIRUTAS, Libanonas. — Taiklus Libanono sukilėlių šaulys vienu šūviu nudėjo Amerikos mariną, saugantį Libanono aerodromą.

Prieš keletą dienų vienas marinas buvo nušautas per apširimą kito marino. Amerikos kariuomenei įsakyta laikytis dantis sukančius ir tuo atveju, jei juos provokuotų Libanono sukilėliai. Bet savaime yra leista ginklus naudoti.

Mušasi tarp savęs

Amerikos marinai tačiau iki šiol dar nenušovė nė vieno arabų sukilėlio. Vienintelė proga pasimušti marinas atsirado po to, kai į Libanoną buvo pasiųsta ir pora batalionų Amerikos parašutininkų.

Einant pro šalį vienos ginklų rūšies kareiviai užkabina kitos ginklų rūšies kareivius, kad šie užsigautų. Tada atsiliečia "ventiliai", nueina ir kiek kraujo ir paskui jankiai eina žiūrėti, ką daro ir planuoja arabai.

Balionistai siunčia pranešimus iš erdvių

BRRAINERD, Minn. — Du laivyno mokslininkai Lee Lewis ir Malcolm Ross pakilo šeštadienį milžinišku balionu iki 13 mylių, iš kur jie siunčia radijo bangomis pranešimus. Balionistai pirmą kartą naudoja erdvių tyrinėjimui ir televizorių.

Armija išsautąjį satelitą pavadinė "Explorer IV" vardu. Iš keturių armijos dirbtinių mėnulių vienas dingio erdvėje, nepasijusios jokios žinios; kitas po kurio laiko sudegė nuo oro trinties.

Aplink žemę dabar sukasi Explorer I, 30 svarų, Explorer IV, 38 sv.; laivyno liliputinis satelitas Vanguard, 4 sv. Sukasi ir Sovietų sputnik III. Jis sveria 3,000 svarų ir rodo, kiek komunistų mokslininkai pasistūmėjo amerikiečiams miegant ant laurų ir sapnuojant, kad jų niekas negali pralenkti.

Liečia ir Sovietų teritoriją

Explorer IV skrieja ne ties pusiauju, bet arčiau ašigalių ir paliečia Sovietų teritoriją.

Savo orbitoje jis pasiekia aukščiausią vietą iki 1,365 mylių ir priartėja žemiausioj vietoj iki 174 mylių nuo žemės. Erdvėje jis gali išsilaikyti apie penktą metų. Jo greitis yra 14,000—18,000 mylių per valandą. Kelionė aplink žemę jis padaro per 110 minučių.

Girdi aiškius signalus

Dr. James Van Allen iš Iowa universiteto, daręs ir šio satelito mokslinius instrumentus, sako, kad signalai girdimi gana aiškiai.

Iš pirmųjų satelitų patirta, kad radiacija erdvėje yra žymiai didesnė ir pavojingesnė negu mokslininkai spėjo. Keliautojas į mėnulį turėtų sėdėti tokioje kabinoje, kuri būtų iš storo švino.

Explorer IV tikslas yra aiškiai nustatyti, ar planuojamos kelionės į mėnulį, marsą yra realios ar neįgyvendinamos mokslininkų svajonės.

Kaip pirmųjų, taip ir šio satelito paleidimui vadovavo buvęs vokiečių mokslininkas Dr. Werner von Braun, armijos raketų ir satelitų tyrinėjimų civilinis direktorius.

Sovietų "eksperto" išvedžiojimais

MASKVA. — "Pravdos" laikraštis koks tai Vidurinių Rytų politikos "ekspertas" rašo, kas jam esą žinoma. Būtent, kad JAV ginkluoja gaujas Libanone Egipto ginklais, kurie buvo pagrobti per Suezio inaziją. Šios gaujos netrukus užpuls Amerikos marinas ir tuo remiantis Amerikos valdžia įsakys pradėti karą prieš Jungtinę Arabų Respubliką.

Kaune rekonstruojamas miesto sodas

Aplink esantį fontaną bus įrengtas gėlynas. Jį sups spalvotom plytom įgrįsta aikštelė, aptveta akmenine tvorele. Šalia tvorelės ir išgrįstų takų bus pastatyti suoliai. Viename sodo kampe, prie muzikinio dramos teatro, veiks vaikų žaidimų aikštelė. Sodo rekonstrukcijai esą išskirta 200,000 rublių. (E)

AUKSINIS SEIMAS — IR PO AUKSINIO

Vieno konstruktyviškiausio SLA Seimo paskutinė sesija

Nora mieliausioji apdovanojo paskutine — nuosavą — jubilėję rašomąjį plunksna su prašu "S.L.A. Golden Convention. July 21—25, 1958. Chicago, Ill." pusbalsiu pridėdama "Tik, žiūrėk, gerai parašyk!"

Bepig, Nora, nerašyti gerai apie tokį Seimą, kurs buvo ir rimtas, ir konstruktyvus, ir gyvas, ir, kaip šiuos reportažus rašančiam, pirmoji geroji progą po daugiau kaip 25 metų vėl susitikti daugybės buvusių brangių draugų ir nuosirdžių gerų pažįstamų iš kelių valstybių, kuriuos kitaip pamatyti tik sapne bebūtų įmanoma. Šiomis dienomis, nuo penktadienio iki penktadienio (nes daug delegatų atvažiavo bent trimis dienomis anksčiau prieš Seimo pradžią) chigagiečiai ir jų sveteliai iš "Tolimųjų Rytų" ir nuo Pusiaujo, turėjo pilnas rankas užsėmimo, kurį kiekvienas filosofas pavadintų laimingą, nes susidėjo iš darbo ir rekreacijos, tų dviejų žmogaus pilnutinės būsenos sričių. Tačiau, kaip pats gyvenimas baigiasi, paskutinio žodžio nepasakius ir su visais neatsisveikinus, taip šios nepamirštinios dienos baigėsi daugeliui su daugeliu tik prabėgoms sakini kitą sumetus ir daugelio, daugelio svetingų durų negavus progos praveriti... Tik viena sritis, darbo sritis buvo išsemta ligi paskutiniojo dienotvarkės punkto. Pereitą penktadienį vėlokai po pietų parėjo valanda, kai užskleidė auksinės knygos ir atsistoję pagerbė savo mirusius seses brolius SLA narius bei sugiedoję Amerikos ir Lietuvos himnus ir pirmininkui, naujai inauguruojamam prezidentui, paskutinį kartą stukterėjus savo dideliu mediniu kūju, delegatam prisiminė posakį "Mielai sveteliai, ar nenusibodo jums šeiminkai?...". Ir "Namai pragariai, be namų negerai".

Darbšti diena

Atidaryta pusiau dešimtos valandos ryto paskutinioji devintoji sesija penktąją Seimo dieną buvo viena darbščiausioji.

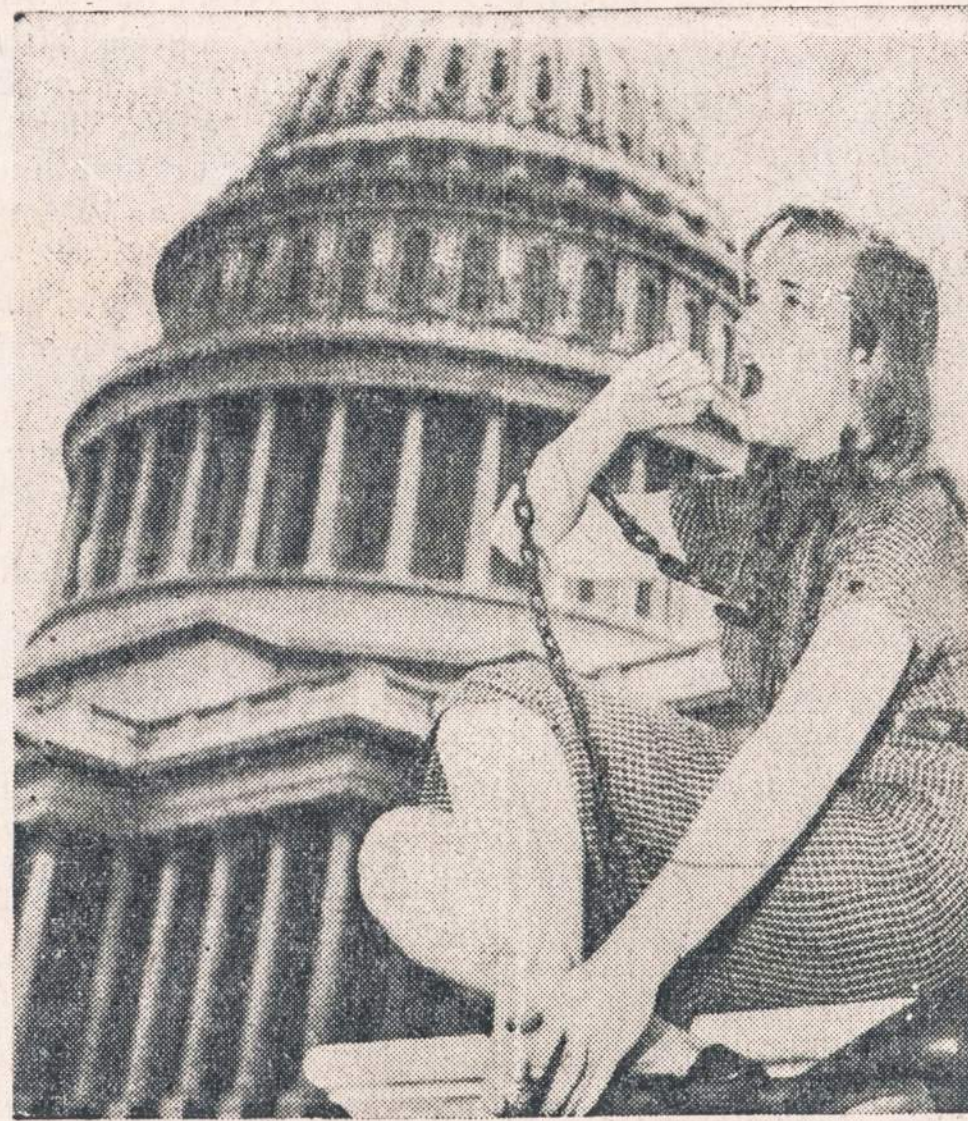
Tie patys per visą savaitę pri-

prasti, lyg tos pačios šeimos brolių seserų veidai, šypsenos, prartartas draugiškas žodis, dažnai skubiai sumestas anekdotas, bet šiandien tų veidų jau daug mažiau. Lyg tornadas būtų siaurus ruožu per salę persivertęs, bet juo labiau praretėjusios, juo glaudžiau jungiasi gretos paskutinės dienos darbai.

Dar gausybė kuopų sumanyimų ir įnešimų ir visi jie vietose subrendę, trumpai suglausti ir delegatams suprantamiausiai pateikti. Vienas jų Sveikatos Komisijos atsteigimo pasiūlymas, sukėlęs gyvusių už ir prieš, bet pabaigoje didele balsų dauguma priimtas.

Pusiaus linksmas interliudas

Švietimo komisijos ir SLA organo "Tėvynės" reikalas. Nėra susirinkimo, kur vienas kitas nepasireikštų kitaip kaip kiti. Sakoma, kad tokie žmonės yra kaip vokiečiai danguje dėl juoko. Čia irgi toks "vokiečių" buvo, kurs vos tik išgirdęs švietimo Komisiją, ko ne kiekvienam atveju stodavosi piestu. Išpylė ir šį kartą iš savo žodinio kulkosvaidžio pilną uždorį prieš tos komisijos pirmininką Dr. Grigaitį, nors ta paplūpa nieko bendro su keliu klausimu neturėjo. Girdi, "sutvarkykite Grigaitį, kiek jis susivienijimui nuostolių pridarė!" Kai delegatai pralinksmedė susidomėjo, kas tie nuostoliai, tai žodžiasvaidininkas pa pasakojo, esą jis per savo laikraštį agitavęs už tokius ir tokius kandidatus, o prieš tokius ir tokius "šmeižtus" varęs! Deje, tai buvo paskutinis garaus juoko šiame seime sukėlęs anekdotas, nes kai Dr. Grigaitis kalbėtojui atsakė, kad jis tebeturi laisvą, kurį jam asmeniškai vienas kalbėtojo spalvos kandidatas į SLA organus rašęs, prašydamas už jį spaudoje varyti propagandą; ir kai Dr. Grigaitis tos paslaugos neradęs galimū daryti, tai dabar to plauko vyrai savo pyktį tuo būdu reiškia. Kalbėtojas nuo to momento pasidarė pavyzdgingiausias delegatas ir iki Seimo galo burnos nebeatvėrė. Beje, ir jis



Angeline Clift, 19 metų amžiaus panelė iš Waller (Texas), dvi ant kaklo 10 svarų retėžį. Ji žiovauja ir trina pavargusias savo kojas. Ji visą dieną nesekmingai bandė pasimatyti su prez. Eisenhower, ieškodama teisybės. Ji bando atgauti pusę savo motinos žemės, sušildančios 703 akrai. Retėžį ji prirakino spyna, kurios raktą pasiuntė prezidentui Eisenhower, pareiškdamą, jog retėžio nenuimsianti tol, kol nesurasi teisybės.

pats buvo kandidatas į SLA urėdus, deje, laimėjęs apvertinai mažą balsų skaičių...

Priedams Mikas Vaidyla pasakė įtikinantį pamokslėlį, primindamas žodžių kulkosvaidininkui, kad čia yra fraternalė organizacija ir prašom asmenų neužgaulioti!

Pagarba ir užuojauta

Dar priėmus arba aptarus keletą kuopų rekomendacijų, k. a. dėl Centro tarnautojų ligoninių plano, kuopų aukų kultūros reikalams, priimamų į SLA virš 40 metų amžiaus metrikinio amžiaus įrodymo dokumento reikalavimo, vaikų prirašymo, kuriems nesulaukus 20 metų amžiaus numiršta jų tėvas, Pildomosios Tarybos gyvo kontakto su Jaunuolių Komisija, pomirtinės išmokėjimo apdraustojų giminėms, neapdraudinių lėšų panaudojimo "Tėvynės" reikalams, vėl Sveikatinimų Komisija perskaitė visą eilę iš kuopų gautų sveikatinimų su aukomis įvairiems kilniems tikslams.

Paskutinis laiškas buvo išklausytas su didele rimtimi. Tai buvo vieno seniausiojo SLA pionierių, Konstantino Jurgelūno trumpas sveikinimas auksiniam SLA Seimui. "Apgailėstauju, kad, per 52 metus buvęs SLA nariu ir dalyvavęs dviejuose trečdaliuose seimų, šiandien negaliu būti su jumis. Mano šeima tragedija ištiko. Mano sūnus Edmundas staiga ligoninėje mirė". Laiškas išsiųstas iš Brocktono liepos 24 d., t. y. tą dieną kai tėvai savo mylimą sūnų į kapines lydėjo. Pirmininkaujanti pasilūsi, Seimas atsistos į ilgesnį susikaupimo minutę pagerbė mirusio šviesaus jauno lietuviu atminimą ir išreiškė gilią užuojautą jo liūdimiesiems tėvams ir broliams.

Dar dvi rezolucijos

Toliau buvo įgaliota Pild. Taryba padaryti reikalingų žygių, kad būtų sutvarkytos sąlygos SLA kuopoms Kanadoje steigtis ir po to priimtos dar dvi rezolucijos, pirmoji kuria Seimas dėkoja šį Seimą suorganizavusiems chigagiečiams ir sveikina visus SLA narius ir visus kuopų ir centro veikėjus; antroji, kuria SLA 50-sis Seimas pasižada ir toliau visomis išgalėmis remti Lietuvos laisvinimo pastangas, primena pasauliui tebetolėruojamą žvėrišką okupaciją ir lietuvių tautos genocidą ir reiskia gilų įsitikinimą, kad Lietuva vėl bus laisva ir nepriklausoma.

Dar aptarus kelis "sausų" punktus, kaip tai dirbančiųjų SLA darbą algų nors dalinį priderinimą pabrangusiam gyvenimui ir išrinkus komisijas, pagaliau prieita prie Seimo baigiamųjų veiksčių.

Įvedybos ir priesaika

SLA sekretoriui Dr. Vinikui

3 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL. — MONDAY, JULY 28, 1958

perskaičius SLA Pildomosios Tarybos, Iždininkės, Iždo globėjų ir Daktaro kvotėto rinkimų duomenis, pakviestas SLA veteranas, ilgametis buvęs SLA prezidentas, dabar Kontrolės Komisijos pirmininkas, S. Gegužis išrinktuosius prisaikdino ir kiekvieną pasveikindamas rankos paspaudimu palinkėjo geriausios kloties dirbant Susivienijimo ir lietuviybės labui.

"Štai jūsų prezidentas", pristatęs Seimui St. Gegužis perleido Pov. Dargiui vietą, kurią naujasis prezidentas perėmė nuoširdžia prakalba, baigdamas, linkėjimu, kad tėvų žemė Lietuva greičiau atgautų laisvę ir ateinančiame Seime delegatai galėtų jau linksmais veidais susirinkti.

Seimas nuoširdžiai plojo, kai delegatė iš Kalifornijos p. Af-tukienė įteikė iš to krašto daržų gautų giliai raudonų rožių didelę puokštę Norai Gugienei, antru kartu išrinktai SLA iždininkui ir ištikimai tęsiančiai adv. Kazio Gugio darbą, kurs ilgas metus atidavęs SLA labai dabar serga ligoninėje ir kuriam Seimas pasiuntė giliausios simpatijos pareiškimą. Kita delegatė įteikė rožių ir gėlių puokštę SLA iždo globėjai E. Mikužiutei nuo tos kuopos, kuriai ši veikeja priklauso. Abi SLA veikėjos pasakė po trumpą žodį, žadėdamos ir toliau visu atsidėjimu dirbti Susivienijimui.

Kur susitiksim po 2 metų?

Parėjo laikas nuskirti, kur rengti sekamas seimas. Čia susirėmė keli miestai, kiekvienas norėdamas sau gauti. Delegatas Kaulakis nupiesė Miami, Fla., grožybes ir jau jau tikėjosi sužavėjęs delegatus, kaip delegatė iš Pittsburgho kukliais, bet nuoširdžiais žodžiais perkalbėjo, kad Pittsburgho lietuviai kad ir neturi savo lietuvių patriotų milijonierių, bet turi geras širdis, ir nors po to del. Trečiokas siūlė Newarką, N. J., ir vienas sveitingas cicerietis, Cicero miestas, bet balsuojant Pittsburgho delegatė laimėjo 62 balsais prieš 42.

Seimo rengimo komisijos vyriausiasis šeiminkas Dr. A. Monvydas dar pasakė žodį, padėkodamas delegatams už pasirinkimą Chicago ir primindamas, kad šiam seimui surengti 62 žmonių komisija turėjo pilnas rankas, ir kad del. Mačiukas yra atlikęs ypatingai daug. Delegatai šeiminkui padėjo skam-

DAILIAME CRAIG MANOR
Dolton, Illinois
3 miegamųjų, 2½ maudynių, Tri-level namai.
Visiškai užbaigti. \$20,150 iki \$25,500.
SIMPSON Home Developers, Inc.
Craig Manor, Dolton, Illinois.

LIETUVIŲ AUDITORIJOJE kiekvieną šeštadienį ir sekmadienį groja Lietuvos Auditorijos orkestras, muziko V. Jancio vadovaujamas. Jaunimas ir senimas kviečiami praleisti savaitgalį vakarus prie tokių muzikos.
3133-37 SO. HALSTED ST. VI 2-6172

biais plojimais, ir po to dar protokolo skaitymas ir himnai, ir delegatai pradėjo skirstytis, o išrinktieji susirinko ten pat viešbutyje į prezidento Dargio suite dar paposėdžiauti.

P. S. SLA nariams vėta priminti, kad pilnas SLA 50-jo Seimo protokolas nutarta ko greičiausiai sutvarkyti ir paskelbti ištisai per "Tėvynę", taip kad nariai vietose gautų galimai geros savaitės bėgyje.

Šis pripuolamas reportažas nėra joks protokolas ir nepreenduoja tokiu būti.

J. P.

Kas toliau?

Kongresai ir Seimai atėjo ir praėjo. Kas toliau? Ar gi jau ir vasara praėjo su visais malonumais? klausia daugelis gerų žmonių.

Dar vasara nepraėjo ir vienas jos didžiausias malonumas tebėra už akimis. Tai "augustinis" Naujienų piknikas!

Piknikas bus rugpjūčio-August 10 dieną populiariausioje piknikų vietoje Bučo soduose, Willow Springs. Užsirašykite datą!

Komisija taiso klaidą

Liepos 26 d. Naujienose, aprašant SLA Seimo darbus, Sveikatos Komisijos narių eilė netiksli. Pirmoje vietoje reikėjo pažymėti Dr. Nasvytį, nes jis yra Sveikatos Komisijos pirmininkas. Komisijos nariais yra bostonietis Dr. D. Pilka ir bruklinietis Dr. Trejionas.

Dr. Nasvytis yra redagavęs medicinos žurnalus Lietuvoje ir yra rašęs įvairiais gydymo klausimais.

MIDLAND
Savings and Loan Association

PER 40 METŲ VISŲ LIETUVIŠKŲ KOLONIJŲ SAUGIAUSIA IR PELNINGIAUSIA TAUPYMO BENDROVĖ

4038 Archer Avenue Tel. LA3-6719
AUGUST SALDUKAS Prezidentas

DIDELIS IŠPARDAVIMAS

PARDUODAM SU DIDELEMIS NUOLAIMOMIS PAVASARINIUS DRABUZIUS VYRAMS, MOTERIMS IR VAIKAMS.

Turime medžiagų dėl suknelių ir dėl pakločių. Parduodame moteriškus nylon — pigiai. Kviečiame atsilankyti. Esame tikri, kad būsite patenkinti mūsų kainomis ir patarnavimu.

JOSEPH'S DRY GOODS STORE
3218 So. Halsted Street Chicago, Illinois

PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN, — TURESI RYTOJ!

TAIGI PRADĖK TAUPYTI ŠIOJE LIETUVIŠKOJE ĮSTAIGOJE. Kiekvieno taupytojo indėliai yra apdrausti iki \$10,000.00

BRIGHTON SAVINGS and LOAN ASS'N
4071 Archer Ave. Tel.: LAfayette 3-8248
(į vakarus 400 California Avenue)
CHARLES ZEKAS, Secretary
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Antrad., Penktad. ir Šeštadienį 9:00 ryto iki 4:30 val. po pietų.
Trečiadienį uždaryta. Ketvirtadienį 9:00 ryto iki 8:00 val. vakare.

1st TIME EVER SALE!

Famous GE Thinline DeLuxe ROOM AIR CONDITIONER

NOW AT THIS LOW "RARE OPPORTUNITY" PRICE \$169.95

FOR LIMITED TIME ONLY! COME IN NOW!

MODEL R-42

FITS ANYWHERE!

Fits any window — upper sash, lower sash, all inside, all outside, casement window or swing away installation

- ★ Runs on regular house current — no costly rewiring necessary
- ★ Flexible Controls — cools, exhausts, dehumidifies
- ★ ¾ HP — (7½ AMP) 115 volts — one of the most powerful air conditioners of its kind you can buy
- ★ Takes up ¼ less space than previous models

REGULAR PRICE \$359.95

STATYTOJAS IR REMONTUOTOJAS

JOSEPH V. RACHUNAS

padaro nemokamai statomų namų škicus (sketch) ir apskaičiavimus.

Skambinkite susitarimui PProspect 8-9785

Taupykite, kur Jūsų santaupos neša gerą pelną ir yra saugios

Universal Skolinimo ir Taupymo Bendrovė moka aukštus dividendus. Saugi įstaiga, nes indėliai yra apdrausti per Federal Savings & Loan Insurance Corp. iki \$10,000 kiekvienam asmeniui. Lengvai pasiekama iš visų miesto dalių. Keičia ir išduoda savo čekius ir duoda paskolas perkantiems namus

UNIVERSAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
1800 So. Halsted Street
Telefonas: HAYmarket 1-2028

DAILIAME CRAIG MANOR
Dolton, Illinois
3 miegamųjų, 2½ maudynių, Tri-level namai.
Visiškai užbaigti. \$20,150 iki \$25,500.
SIMPSON Home Developers, Inc.
Craig Manor, Dolton, Illinois.

LIETUVIŲ AUDITORIJOJE kiekvieną šeštadienį ir sekmadienį groja Lietuvos Auditorijos orkestras, muziko V. Jancio vadovaujamas. Jaunimas ir senimas kviečiami praleisti savaitgalį vakarus prie tokių muzikos.
3133-37 SO. HALSTED ST. VI 2-6172

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 West 51st Street Tel. HEmlock 4-7095
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Subscription Rates:	
In Chicago \$13.00 per year, \$7.00 per six months. \$4.00 per 3 months. In other USA localities and Canada \$11 per year, \$6.00 per six months, \$3.50 per three months.	
Kitose JAV vietose ir Kanadoj metams _____ \$11.00 pusei metų _____ 6.00 trim mėnesiams _____ 3.50 vienam mėnesiui _____ 1.25	
Užsienioose metams _____ \$14.00 pusei metų _____ 7.00 vienam mėn. _____ 1.50	

Dienraščio kainos:	
Chicagoje metams _____ \$13.00 pusei metų _____ 7.00 trim mėnesiams _____ 4.00 vienam mėnesiui _____ 1.50	
Naujienuose eina kasdien, išskyrus sekmadienius. Leidžia Naujienu Bendrovė, 1739 S. Halsted Street, Chicago 8, Illinois. Telef.: HAYmarket 1-6100.	
Pinigus reikia siųsti pašto Money Orderiu kartu su užsakymu.	

NAUJIENŲ ofisas atdaras kasdien, išskyrus sekmadienius, nuo
9 ryto iki 5 val. vakaro. Šeštadieniais — iki 12-tos.

Korporacijų apyskaitos ir birža

Paskutinių kelių dienų būvyje pasirodė įvairių įmonių, stambiųjų korporacijų ir biznio įstaigų apyskaitos už antrąjį metų ketvirtį. Apskritai imant, tos apyskaitos yra žymiai geresnės, negu jos buvo už pirmąjį ketvirtį. Iš tų apyskaitų matyti, kad stambiosios korporacijos per paskutinius tris mėnesius išsivertė daug geriau, negu primaisiais trimis mėnesiais. Kai metų pradžioje daugelis įmonių gana sunkiai vertėsi ir jų trijų mėnesių apyskaitos rodė labai sumažėjusį pelną, o kai kuriais atvejais net ir milijoninius nepriteklus, tai šiomis dienomis pakelbtos apyskaitos jau kurkas palankesnės.

Tiesa, dar milžiniškos korporacijos, kaip pvz. automobilių išdirbystės, ir antrojo ketvirčio apyskaitose rodo didesnius ar mažesnius deficitus, bet tie deficitai nebėra tokie dideli, kaip jie buvo už pirmuosius tris mėnesius. O American Motors korporacija, kuri gamina Rambler automobilius, ne tik neturėjo deficito, bet ir pusėtinai uždirbo.

Paprastai sakoma, jog birža (vertybinių popierių ir prekių rinka) yra savo rūšies ekonominio gyvenimo barometras, atseit, rodyklė. Kai sušlubuoja krašto ekonominė būklė, tuoj biržoje pradeda kristi įvairių korporacijų akcijos. Taip, sakysime, atsitiko 1929 m. spalio mėnesio gale, kai staiga New Yorko biržoje tiesiog katastrofiškai pradėjo kristi akcijų vertė. Per kelias dienas akcijų vertė sumažėjo keliais milijonais dolerių. Paskutinis 1929 m. spalio mėnesio penktadienis yra žinomas kaip „juodasis penktadienis“, nes tą dieną pasireiškusi biržoje panika dar labiau paastrino prasidėjusią depresiją, kuri tęsėsi per trejus metus.

Tas 1929 m. biržos krachas privertė valdžią (Roosevelto administraciją) išleisti specialų įstatymą, kuris žymiai suvaržė spekuliacijų akcijomis. Iš akcijų pirkėjų pareikalauta sumokėti bent pusę to, kiek yra vertos tos akcijos. Tuo tarpu pirmą spekuliantai galėjo akcijas užpirti „on margin“, sumokėdami tik dešimt nuošimčių tų akcijų vertės. Taip užpirkę akcijas, jie palaukdavo kelias dienas, kol jų vertė pakildavo. Tuo būdu nereikėdavo daug pinigų, kad būtų galima užpirti didelį kiekį akcijų ir laukti jų vertės padidėjimo, kada jau buvo galima jas su dideliu pelnu parduoti ir daug uždirbti.

Aišku, kad tai skatino tiesiog neribotą spekuliaciją, kuri daugiausia ir prisidėjo prie 1929 m. biržos kracho ir depresijos pagilėjimo. Kai akcijų vertė ėmė kristi, tai tūkstai milijonų ir tūkstančiai žmonių, kurie buvo užpirkę akcijas, sumokėdami brokerių firmoms tik dešimt nuošimčių užpirtų akcijų vertės, skubėjo tas akcijas parduoti, kad nors dalį savo pinigų galėtų išgelbėti. Bet juo daugiau buvo metama į rinką pardavimui akcijų, juo labiau krito jų vertė.

Kaip jau minėta, birža dabar yra sutvarkyta taip, kad nebegali pasikartoti toks krachas, kokis įvyko 1929 m. Išleisto įstatymo varžtai nebeleidžia išsivystyti tokiai spekuliacijai, kokia buvo praėjusioje. O kai biržoje nebėra neribotos spekuliacijos, tai ji gal tinkamiau vaidina krašto ekonominės būklės rodyklės vaidmenį.

Taigi tai, kas įvyko perėjus savaitės gale biržoje, yra gana džiuginantis prajovas, kuris lyg pranašauja, kad ekonominis šio krašto atoslūgis ne didėja, bet laipsniškai mažėja.

Albertui Puskepalaičiui 60 metų

Mažosios Lietuvos veikėjas daug kam teko pasirūpinti ir Albertas Puskepalaitis gimė 1898 m. birželio 20 d. Rudminėje, Palkalnio apskr., Prūsų Lietuvoje. Palkalnis senas administracinis vienetas. Jau 1582 m. čia veikė parapija, nors miestas Palkalnis išdygo tik 1724 m. 1568 m. krašto valdžios įsakymu prie visų bažnyčių turėjo būti įsteigtos pradžios mokyklos. Tai tenka spėti, jog su parapijos įsteigimu, būtent 1582 m., Palkalnyje pradėjo veikti ir pradžios mokykla. Iki 1872 m. vietos pradžios mokyklose dėstomoji kalba buvo lietuvių, o nuo tų metų pradėta lietuvių kalba iš mokyklų gauti. Anuoet Prūsų Lietuva buvo lopšius, kur vystėsi tikybė ir pasaulinė lietuvių raštija.

Iki 1840 m., nors Mažoji Lietuva buvo Prūsų valdžioje, bet tos žemės buvo vadinamos Lietuva — Litauen. Tik vėliau bendrai visas tas kraštas įgijo „Ostpreussen“ bendrą vardą. Dar prieš pirmąjį pasaulinį karą Prūsų Lietuvoje veikė arti dvidešimt draugijų su savo skyriais. Iš tų draugijų minėtinos šios: Politikos draugija, Kultūros, Birutės, Lietuvių giedotojų dr. ja, Lietuvių dr. ja, Santara, Ažuolas, Vainikas, Dobilas, Vienybė, Beržas, Rūta, Žiedas, Keliaujantis knygynas, Jaunimas, Tėvynės mylėtojų, Rambynio ir kitos. Didėsnes draugijas turėjo savo skyrius ir Palkalnis.

1917-19 m. Albertas Puskepalaitis tarnavo vokiečių kariuomenėje. Ir čia jis pajuto, suprato užsilikusius lietuvių bėdsakus. Buvo metai, kada Tilžės ir kitų Prūsų Lietuvos miestų kariuomenės įgulos skambėjo lietuvių dainos. Kitos jų buvo vėliau išverstos vokiečių kalbon ir vokiškai dainuojamos. I pasaul. karui pasibaigus, nors buvo dėta daug pastangų visą Prūsų Lietuvą įjungti į prisikėlusios Lietuvos valstybės sienas, vienok tik Klaipėdos kraštui, sukilimo keliu, buvo lemta tapti Lietuvos valstybės dalimi. Nors 1919 m. gruodžio mėn. Prūsų Lietuvos tautos taryba buvo nutarusi eiti išvien su Lietuva ir tuo tikslu siuntė savo atstovus į Lietuvos valstybės tarybą, Tais atstovais buvo parinkti:

Dr. V. Gaigalaitis (tilžiškis), ūkininkas Jurgis Streikis iš Jagstelių, ūkininkas Kristupas Lekša iš Senųjų Dekintų, Tilžės apskr. ir ūkininkas Martynas Jankus iš Bitėnų jų palidovu. Lietuvos valstybės taryba su džiaugsmu juos sutiko ir priėmė narius į Lietuvos valstybės tarybą.

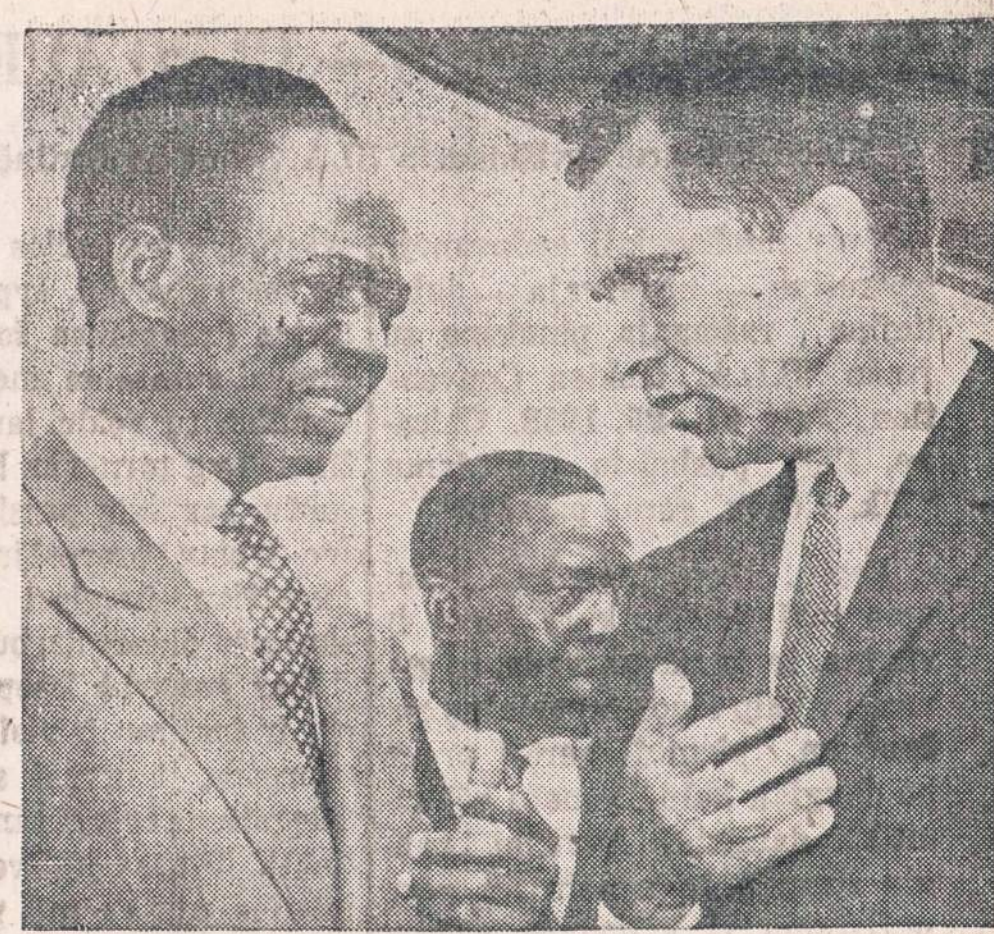
1920 m. kovo 20 d. įvyko Mažosios ir Didžios Lietuvos susijungimo bendras posėdis, tikroji šventė. Deja, nors vėliau E. Simonaichio ir kitų buvo dėta daug pastangų, kad tas susijungimo nutarimas virstų kūnu, bet neišdegė. Ir vėl Lietuva, kaip ir 1442 m. sutartim prie Melno ežero, buvo padalinta į dvi dalis. Versalyje susirinkusieji didieji, Versalio taikos įgyvendintojai, mažučio Tilžės krašto lietuvių reikalų nepažinojo, jų prašymo neišklausė. Dabar ir dėl beveik tie patys didieji vėl to paties krašto likimo turi naujų galvosūkių, daug painesnių, jautresnių. Prūsų Lietuvos likimas, ten mūsų lietuvių lietuvių senkapių byloja apie tam karštui darytas ir daromas skriaudas, gimdančias neteisybes. Teisingai sako tie, kad tauta susideda ne vien tik iš gyvųjų ir mirusių. Tiek vieni, tiek ir kiti vienodai veikia gyvuosius dėl jų žemės likimo.

Lyg apmaudo pagautas dėl jo Palkalnio tolimosio likimo 1921 m. Albertas Puskepalaitis persikėlė gyventi į Lietuvos valstybę. Ir persikėliai gyventi Kauną, nepaleidamas iš akių savo žemių likimo. Kur jis ėjo, keliavo; ką jis veikė, darė — visur skelbė, kad Palkalnio apylinkė, kur jo tėvai ir giminės gyveno ir gyvena, yra lietuviška, kaip ir lietuviška visa Lietuvos žemė.

Albertas Puskepalaitis, kaip gerai patyręs ir išsimokslęs spaudos darbininkas, Kaune pasirenka tos srities verslą, kad galėtų padėti Lietuvos spausdavininkams geriau įsikurti, apsirūpinti moderninėmis spausdėmės reikalingomis reikmenomis ir tiek rinkimo, tiek spausdinimo naujomis mašinomis. Tuo tikslu jis Kaune atidaro tos rūšies prekybos kontorą, o vėliau prie jos ir dirbtuvę — spausdėmės šrifto liejyklą ir mašinų remonto.

Čiu laikų jis prekybinius ryšius su Anglija, Danija, Prancūzija, Olandija, Šveicarija, Latvija, Vokietija ir kitomis šalimis, vis ieškodamas Lietuvos spausdėmės geresnių, patobulintų įvairių įrengimų. Kai kurių pasaulinio mado firmų jis pasidaro įgaliotinai Lietuvai.

Vargu Lietuvoje buvo tokia spausdėmė, kuri nebūtų pasinaudojusi viena ar kita AL-



Afrikos Ghana respublikos premjeras Kwame Nkrumah atvyko į Washington, kur jį pasitiko viceprezidentas Nixon.

berto Puskepalaičio paslauga.

Tuo požiūriu Albertas Puskepalaitis neįkainojamai tarnavo Nepriklausomos Lietuvos spaudos technikai. Dar prieš II-jį pasaul. karą Albertui Puskepalaičiui prekybos reikalais teko būvoti Maskvoje, Leningrade, ten lankytis vietos spausdėmės. Jis su dideliu pasitenkinimu išitinko, kad tada Lietuvos spausdėmės buvo apsirūpinusios geresnėmis rinkimo ir spausdinimo mašinomis.

Deja, bolševikų invazija į Lietuvą pakirto tą gražiai sužėlusią spaudos atžalą. Jo įmonė buvo nacionalizuota, išdraskyta ir jam pačiam teko pasirūpinti, kad jo galva liktų sveika. Tos okupacijos pradžioje buvo apsisprendęs pasilikti Lietuvoje ir kartu su jos gyventojais dalintis bendru likimu bei toliau dirbti spaudos technikos srityje. Deja, maskoliški enkavedistai, samdyti skliai jam nedavė ramybės ir jis pasuko į Vakarus.

Ir čia V. Vokietiją sąjungininkams okupavus, A. Puskepalaitis nenurimsta ir vėl imasi savo verslo. Jo rūpesčiai susidaro galimybė įsikurti spaudos darbininkų kooperatyvui „Aistia“. Jis tada bendradarbiavo ir su kitais, kurie įkibo į lietuvių tremtinių spaudos darbą, ar tai laikraščius ar knygas leisdami.

Dabar Albertas Puskepalaitis savo specialybėje dirba Bostone, o gyvena Kavaliausky ir Šliaužų šeimų bendrname, 24 Prospect St., Hyde Park 36, Mass.

Kavaliausky ir Šliaužų šeimos surengė Albertui Puskepalaičiui tikrą staigmeną. Jam nieko nežinant, užklupo jį su daina — „Ilgiausių metų“ jo 60 metų sukaktuvių progą. Buvo dovanų ir gražių vaišių. Be kitų, svečiais tose vaišėse dalyvavo kalbininkas, lituanistas Butėnas, teisininkas dr.

Br. Kalvaitis ir J. Vilkaitis.

Alb. Puskepalaitis ir išeiviojoje gyvendamas nepamiršta savo gimtojo krašto likimo. Jis savo laiką redagavo „Kėleivį“, kuris eina V. Vokietijoje. Visą laiką jis renka medžiagą, kuri liečia jo gimtinės praeities istoriją. Turi įsigijęs kelių dešimčių Lietuvos žemėlapių rinkinį, kurį anais laikais buvo istorinės Lietuvos išleisti. Tais žemėlapiais labai susidomėjo lituanistas Butėnas. Jis ten randa daug medžiagos savo lituanistinėms studijoms Mažąją Lietuvą arčiau ir tiksliau visokeriopai pažinti.

A. Puskepalaitis jau turi parašęs savo atsiminimus iš bolševikų okupacijos meto Lietuvoje, o taip pat meta metmenis atsiminimams iš vokiečių okupacijos Lietuvoje veiklos ir iš savo jaunystės dienų.

Linkėtina, kad, be kitų darbų, Albertas Puskepalaitis įveiktų atstumtį jo metamus ar jaukų amatus prisiminimus. Jis turi iš tų metų daug žinių, dokumentinės medžiagos, kuri mūsų tautos praečiai pažinti yra vertinga. Jo prisiminimai bus geru indėliu į mūsų istoriją. — J. Vilkaitis

Pagerės ir pagreitės susisieikimas su Rockfordu

Greyhound Bus Lines įteikė prašymą Illinois komercijos komisijai, prašydama leisti 12 jos autobusų nuo rugpjūčio 20 d. tarp Chicago ir Rockfordo važinėti naujai atidaroma šiaurvakarinė autostrada — Northwest Tollroad. Pradžioje važiavimo laikas tuo būdu bus sutrumpintas iš 2 val. 45 min. iki 2 val. 15 min., o vėliau, kai visa ta autostrada bus baigta, laikas sutrumpės iki 1 val. 45 minučių.

JONAS AUGUSTAITIS

Stasio Raštikio „Kovose dėl Lietuvos“ antrasis atsiminimų tomas

Ten visur p. Raštikis pateikia save visuomenei visai savo paviršutiniui plunksnų puošnime, kaip ir visuose kituose pirmiau aptartuose skyriuose. Apie tai, manau, visai neapsimoka plačiau kalbėti, nes visi tie aprašymai yra tik labai menki p. Raštikio asmeniškai epizodiniai. Tie skyriai, manau, galėtų būti įdomūs psichologai, nes duoda pakankamai medžiagos p. Raštikio charakterio studijoms...

P. Jurgis Gliuda minėtame „Draugo“ numeryje (1957.VII.31) dėl dalyvavimo p. Raštikio Krašto Apsaugos Ministerijos Likvidacinėje Komisijoje — kariuomenės likviduoti, apie Raštikį, apie jo charakterį ir pergyvenimus sako: „kas pagalvoja, koks tai buvo mifistofeliškas išjuokas planas skirti kariuomenės reformatorių į tas savizudiškas pareigas!“ Reiskia, p. Gliuda, palankus p. Raštikio II-jo tomo recenzentas, pripažįsta, kad tos pareigos buvo „savizudiškos“ pareigos kariuomenei likviduoti, kurias atliko buvęs kariuomenės vadas p. Raštikis!

Be dėl p. Raštikio sunkumų tas pareigas eiti p. Gliuda sako „Ateities romanistas su Dostojevskio pramatumu, galbūt, kada paims p. Raštikį ta figūra, kuris grėsmės šešėlyje, valstybei žuvus, kaip tėvas priverstas dalyvauti nužudyto vaiko laidotuvėse (ibid.).“

Be abejonės, labai pageidautina, kad atsirastų romanistas, panašus į Dostojevskį, kuris, neabejoju, įžvelgs giliai ir supras p. Raštikio charakterį, jo polinkius ir nepasitenkins vien paviršutiniškais p. Raštikio pasigyrimais... Taip pat visai neabejoju, kad toks romanistas tikrai įvertins p. Raštikio žygį, kai jis (R) tik „grėsmės šešėlyje“ sutiko atlikti tokias pareigas, kurios nei jam, nei lietuvių tautai nesudaro garbės!..

Berašant šias eilutes įeina pas mane kpt. Juozas Venckus, žemaitis iš kilmės, vienas iš tų lietuviškų dalinių kuopos vadų, kuriuos p. R. atlankyti niekaip nepavyko; paklausė, ką aš rašau ir, gavęs atsakymą, kad rašau p. Raštikio raštų recenziją, pareiškė: „parašyk, a) kad jis (R.) nedarytų mums daugiau gėdos su savo raštais ir kad jis išimty iš pardavimo savo raštus, kurie mums (lietuviams) daro tik gėdą“. Deja, pirmas tomas jau išpirtas, o dėl antrojo — pritarėdamas p. Venckui, kad p. Raštikis savo raštais daro lietuviams, ypatingai riintiesiems ka-

riams, gėdą, prižadėjau įrašyti čia jojo (Venckaus) pageidavimus.

Būdamas Lietuvoje skaitydavau ir girdėdavau (iš savo pažįstamų karių ir politikų) apie p. Raštikio darbus, esant jam kariuomenės vadu. Tų jo darbų ne tuomet, kaip ir dabar, visai nevertinau. Likimas nelėmė man nei pažinti p. Raštikį, nei su juo susitikti, nei apie jojo darbus pasikalbėti. Tik du kartus esu labai trumpai sutikęs p. R. savo gyvenime, — pirmą kartą Berlyne 1941 metais (rodos, tai buvo gegužės mėn. gale) vieną šventą dieną po lietuviškų pamaldų bažnyčioje šventoriuje, ir antrą kartą kalbėjau su juo vienu reikalu apie 10 minučių jau Kaune 1941 m. liepos mėn., kai jis buvo laikinosios vyriausybės nariu. (Tą trumpą pasikalbėjimą, jei reikės, atpasakosiu tolimesniu diskusijų eigoje.)

Taigi, p. Raštikį pažinau arčiau, kaip asmenį tik iš jo raštų, kaip ir daugelis jo kolegų-karių ir civilių, kurie pirmiau jį pažinojo tik iš tolo ir kurie, sakosi, esą patenkinti jį dabar geriau pažinę...

Neturėdamas nieko asmeniškai prieš p. Raštikį, kaip prieš asmenį, jojo kritiką rašau dėl to, kad galėčiau pateikti visuomenei kitokią pažliūrą į kariuomenės padėtį valstybėje (ypatingai jos vadovybės) ir jos santykius su visuomene; atitaisyti p. Raštikio skelbiamas klaidas dėl

išleistų neproduktingai (ir jojo išspautų) pinigų kariuomenei, nežmoniškai nuskrėdus tuo kaitalys gyvybės gyvenimo srities, bestumiant valstybę į bankrotą ir savaime, silpninant ilgainiui pačios kariuomenės kovingumą. Pravartu pažymėti ir tai, kaip nenormalių politinių aplinkybių dėka į kariuomenės vadovybę patekna be kvalifikacijų ir neištikimi asmenys, kurie nenormalių aplinkybių įgytos įtakos dėka veda valstybę bankrotan, susilpnina pačią kariuomenę, kuri, reikalui atėjus, nesugeba atlikti savo pareigų ir pateisinti padarytų išlaidų, ir dar, — įspėti, be atodairios nesėkmi skelbiamoms gero kataliko, gilaus krikščionio, gero patrioto ir kitomis formomis, negarbinti formos be turinio, nestatyti formos aukščiau turinio, kas sudaro didelį pavojų visuomenės gyvenimui, ir, o, deja, dažnai ir ne be žalos kartojasi tremties gyvenime.

Ir pirmuose raštuose ir šiame aš sustojau ilgiau ties kariuomenės išlaidomis, kad galėčiau parodyti mūsų krašto nepajėgumą tokias sumas leisti... Gerb. skaitytojai atsimena, kaip to pat režimo finansų ministeris J. Tūbelis priešinosi padidinti p. Raštikio reikalaujamą sumą dar 25 milijonais litų per metus, kariuomenės reikalams. Jis — grasinant Raštikiui, — nusileido. Šiandien mes skaitome ne tik p. Raštikio atsiminimuose, bet ir

p. Raštikio II tomo recenzento p. St. Bs. (Karys, 1958 m. sausio mėn.), kad kariuomenės „biudžetas niekada neperasoko 25% visų valstybės išlaidų“!! Recenzentas kartoją p. Raštikio, kaip pirmiau minėjau, klaidingus tvirtinimus, kartoją vėl p. R. nuomone, kariuomenės reikšmę ir sako: „šis straipsnelis (R. atsiminimų) pravartu kiekvienam paskaityti ir giliai į patiektas mintis įsigilinti“. Netenka abejojti tokios propagandos žalingumu, — jos žalingumu ne tik šiandien, bet ir ateity. Propaganda sako — statykime valstybės rūmą ant blogų pamatų, arba visai be pamatų!.. Ar ilgai jis stovės? Pagal Raštikį ir jojo palankius recenzentus Lietuvos kariuomenei išleisdavome mažiausį nuosimtį biudžeto išlaidų už visas kitas Europos valstybes!.. Tačiau, jeigu sunku įsigilinti į biudžeto pozicijas ir suprasti ūkio ir kultūros raidos stabdymo priežastis, dėl pinigų stokos, tai, rodos, būtų visai nesunku suprasti, kad dėl pinigų stokos (nors kariuomenei leidom tik „mažą nuosimtį“), kelių požiūriu, pramonės augimo, kultūros bei socialių reikalų rūpinimo — stovėjome žemiau ne tik Vakarų Europos valstybių, bet taip pat Pabaltijo ir Suomijos. Tie recenzantai, tikiau, juk matė ir Europą ir Pabaltijo valstybių augimą, tai juk galėjo suprasti, kad dėl pinigų stokos mes to negalėjome padaryti, ką kiti turėjo (žinoma, proporcingai),

